

Sayın Başkan, Değerli Meclis üyeleri, hepinizi şahsım ve yönetim kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

2020 yılının son Meclis toplantısında bir aradayız. 2020 yılı büyük umutlarla başladığımız bir yıldır, lakin Çin'de başlayıp dünyanın büyük bir bölümünü etkisi altına alan korona virüsü pandemisi, tüm dünyada sosyal ve ekonomik hayatı durma noktasına getirdi.

Pandeminin küresel ölçekte hızla yayılması ve ülkeleri hazırlıksız yakalaması, küresel sağlık ve ekonomik yıkıma neden olmuş, milyonlarca insanı aşırı yoksulluğa iten bir insani krize yol açmıştır.

Ülkemiz bu krize ne yazık ki kötü bir zamanda yakalandı. 2018 yılının ikinci yarısında yaşanan ve yansımaları itibarıyla 2019 yılının büyük bir kısmını etkileyen rahip krizi sonrasında atılan adımlar tam meyvelerini verecekken yaşanan bu kriz, Türkiye ekonomisini daha da kırılgan bir halde getirdi. Özellikle virüsün yayılımını sınırlandırıp kontrol altına almak adına uygulanan izolasyon tipi tedbirler, kısa vadede tedarik ve tüketim zincirinde aksaklıklara yol açmış ve ekonomilerde ani duruşa neden olmuştur. Böylece sağlık krizi ekonomik krize evrildi ve etkilerini de hala hissediyoruz.

Bu krizin temel ekseni belirsizliktir. Belirsizlik, uygulamaya konulan ekonomi politikalarının orta ve uzun vadede başarısını olumsuz yönde etkilemekte, talep düşüşü ile birlikte üretimi azaltarak, hem ülkemizde hem de dünyada ticaret hacminin daralmasına neden olmaktadır.

Türkiye ekonomisi 2021 yılına maalesef zorlu koşullar içerisinde adım atacaktır. Bu zorlu koşulları; Covid-19 salgını başta olmak üzere bir dizi olumsuz konjonktürel etki ile ortaya çıkan, yüksek işsizlik oranları, kronik dış ticaret açıkları, yüksek enflasyon ve faiz ile yüksek düzeydeki dış borçların başı çektiği yapısal problemler oluşturmaktadır.

Değerli Meclis Üyeleri,

Makroekonomik veriler ışığında bazı başlıkları sizlere değerlendirmek istiyorum;

2020 yılını üçüncü çeyreğinde %6,7 büyümeyi gördük. Sanayi %8,0, inşaat %6,4, tarım %6,2, hizmetler ise %0,8 artmıştır. Bunlar önemli artışlar. Özellikle sabit sermaye yatırımlardaki 22,5 seviyesindeki artış sanayide geri dönüşe işaret ediyor.

Ertelenmiş talebin ortaya çıkmasının da burada etkili olduğu gözüküyor. Reel sektörün gelecek dönemde fiyat artış beklentisi, daha düşük maliyetle makine teçhizat yatırımına neden olmuş

gibi gözüküyor. Merkez Bankasının sıkılaştırma politikaları ve faizlerdeki artışla birlikte, bunun devam edeceği noktasında şüpheler artıyor.

3. çeyrekte kredi genişlemesinin büyümenin ivmelenmesinde önemli katkı sağladığı da görülüyor. Bundan sonraki süreçte önemli olan büyümenin sürdürülebilir olmasıdır. Özellikle kredi genişlemesi ile verimliliği arttırmadan tüketim ve ithalata dayalı bir büyüme stratejisinin, fiyat istikrarının yeniden bozulmasına, ekonominin istihdam yaratma kapasitesinin düşmesine ve cari açığın daha da artmasına neden olabileceği unutulmamalıdır.

İthalat da ise, üçüncü çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi %15,8 artarken, ihracat ise %22,4 oranında azaldı. Özellikle pandemi dönemi ile birlikte ihracat yaptığımız ülkelerdeki daralma bunda belirleyici oldu.

Diğer yandan sanayi üretiminde üçüncü çeyrekte yıllık %8,4, perakende satışlarda ise %9'luk bir artış var. Ekim ayında sanayi üretiminde yıllık %10,2 ve perakende satışlarda %12'lik artış, pandemi sonrası toparlanmanın hızlı bir şekilde devam ettiğini gösteriyor. Yılın son çeyreğinde ivmelenme azalsa da öncü rakamlar yıl sonunda pozitif bir büyüme göreceğimize işaret ediyor.

Küresel PMI endeksi pandemi etkisiyle Nisan ayında 33,4 seviyesine kadar gerilemişti, Haziran ayı ile birlikte 50 bandının üzerine çıkmış, Kasım ayında 51,4 seviyesine gelmiştir. Yani büyüme bölgesi olan 50 eşik değerinin üzerindedir ve gelecek çeyreğe ilişkin canlı bir iktisadi faaliyet beklentisini güçlendirmektedir.

Türkiye'nin son dönemdeki sorunlarından birisi cari dengede ortaya çıkan bozulmadır. Turizm net gelirlerindeki düşüş ve altın ithalatındaki artış, cari açığın artmasının iki önemli nedenidir. Bu tablonun geçici olduğunu düşünüyorum. Pandeminin ortaya çıkardığı belirsizlik ortadan kalktıkça cari denge sağlanacaktır. Ama bunun için üretim yapımızı bir an önce değiştirmeye odaklanmalıyız. Özellikle de sanayi üretiminde dışa bağımlılığı azaltılmış bir yapıya dönmemiz gerekiyor. Ülke ekonomisinde dışa bağımlılığı azaltılmanın yolu da yerli üretimden geçmektedir. Yerli ve milli bir sanayi için ileri seviyede bir teknolojik dönüşüm politikası ortaya koymamız gerekir.

İlerleyen süreçte; sürdürülebilir bir enflasyon, istikrarlı bir faiz ve kur düzeyi ile birlikte ekonomimize olan güven tesis edilerek, yatırımcılarımızın yeniden yatırım fırsatlarını değerlendirmeye alacaklarına inanıyorum. Sağlıklı bir büyüme için ayrıca; üretim, verimlilik, dijitalleşme ile işgücünün niteliğinin ne kadar önemli olduğunu da unutmamamız gerekir.

Üretimimiz yüksek oranda ithalata bağlı olduğu için, kur artışı ithal edilen ara malı ve sermaye malı fiyatlarının TL karşılığının artmasına, üretim maliyetlerinin yükselmesine ve böylece enflasyon beklentilerinin artmasına neden olmaktadır.

Diğer taraftan, enflasyon ekonominin en önemli sorunlarında biri olmaya devam etmektedir. Kasım ayında %14,03 olarak gerçekleşen enflasyonun, gelecek aylarda artma eğilimine girmesi muhtemeldir. Özellikle kura dayalı temel mal enflasyonu artmaktadır. Dolar kurunun Ocaktan bu yana %20'ye yakın oranda artması, enflasyon eğilimlerini bozmaya devam etmektedir. Özellikle önümüzdeki dönem mevsimsel etkilerin ortadan kalkması ile gıda enflasyonundaki baskı, enflasyonu yukarı yönlü zorlayacaktır. Üretimimiz yüksek oranda ithalata bağlı olduğu için, kur artışı ithal edilen ara malı ve sermaye malı fiyatlarının artmasına, üretim maliyetlerinin yükselmesine ve böylece enflasyon beklentilerinin artmasına neden olmaktadır.

Enflasyon göstergeleri incelendiğinde, Mayıs ayında %5,53'e kadar gerileyen ÜFE Temmuz ayı ile birlikte artma trendine girerek, Kasım ayında %23,11 seviyelerine kadar yükselmiştir. Bu rakam, üretici maliyetlerinin her geçen gün arttığını ifade ederken, bu maliyetlerin büyük bir kısmını da tüketiciye yansıtmayıp kendisinde kaldığını göstermektedir.

Merkez Bankası geçen hafta 200 baz puan faiz artışı ile piyasanın önüne geçmiş, bu proaktif kararlar enflasyonun ve kurların daha artmasını engelleyen bir politika tercihini ortaya koymuştur. Gecikmeli kur geçişkenliği ve emtia fiyatlarının TÜFE üzerindeki yansıması tam olarak gerçekleşmedi, gecikmeli olarak önümüzdeki dönemde enflasyonun artmaya devam edebileceğini düşünüyorum.

Yeni yılda yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişi ve ters dolarizasyonla birlikte kurlar daha da geri gelebilir. Önemli olan, Türk Lirasının değerinin kısa vadeli yabancı sermaye ile değil; verimli, katma değerli üretim artışı ile gerçekleşmesidir. Refah, ancak böyle gerçekleşir. Geçmiş yıllarda kısa vadeli sermaye hareketleri ile TL'yi değerli tutarak, sanayicimizin üretme kabiliyetine önemli zararlar verdiğimiz de unutulmamalıdır.

Değerli Meclis Üyeleri,

2021 yılı asgari ücreti önceki gün açıklandı. Komisyon, asgari ücreti %21 oranında artırarak benim de tahmin ettiğim gibi 2825 TL seviyesine yükseltti. Çalışanlarımıza hayırlı olmasını diliyorum. Gerçi sanayi işletmelerimizde bazı alanlar dışında artık neredeyse böyle bir ücret yok ama zincirleme olarak tüm ücretleri etkileyecektir.

Enflasyonun üzerinde bir ücret artışı özellikle düşük gelirli kişiler açısından olumlu bir gelişmedir. Herkesin enflasyonunun farklı olduğu unutulmamalıdır. Özellikle düşük gelirli kesim, enflasyonu daha fazla hissetmektedir.

Bu ücretler çalışanlarımızın hakkıdır. Asgari ücret artmalı hatta bu rakamların da üzerine çıkabilmeli ve çalışanlarımızın refah seviyesi yükselmelidir. Ancak, bu ücretlerin artması reel

sektörün bu ücretleri verebilecek güce ulaşmasına bağlıdır. Olmayan bir şeyi veremeyeceğimize göre, önce kar etmemiz gerekmektedir. Bunun için de firmalarımız verimliliğini arttırıp, daha katma değerli ürünler üretebilmeli ve kişi başına düşen üretim seviyesini ve cirolarını yükseltebilmelidir.

Umarım asgari ücretteki bu enflasyon üstündeki artışlar, işletmelerimizdeki dönüşümü, yani katma değerli ve verimli üretimi tetikleyecek bir başlangıç olur.

Değerli Meclis Üyeleri,

Son haftalarda hem içerde hem de dışarda yaşanan gelişmeler, gelecek günlerde ekonomik ve siyasi beklentilerin yönünü belirleyecek gibi gözüküyor. Ekonomi yönetimindeki değişim, piyasalar açısından olumlu algılandı. Bu değişikliklerle, ekonomide olumlu havanın devam edebilmesi için Merkez Bankası'nın sadeleşme adımlarına devam etmesi, piyasa ile güçlü iletişim kurması, doğru yönlendirmesi ve piyasa'nın önünde olması gerekiyor.

Merkez Bankası'nın bağımsız bir şekilde fiyat istikrarına odaklanması, güçlü stratejik ve sektörel planların yapılması, özellikle de fiyat istikrarının sağlanmasından kısa vadeli çözümler yerine uzun vadeli çözümlere odaklanıp ve enflasyonun kalıcı olarak düşürmek üzerine politika tercihleri ortaya koyması gerekmektedir

Tüm bu görece ılımlı açıklamalardan sonra belirtmek gerekir ki işsizlik Türkiye'nin en acil çözüm gerektiren ve en ağır yapısal iktisadi problemidir. Pandemi sürecinin en ağır etkisini işgücü piyasasında gördük. 2020 yılının Eylül ayı itibariyle mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı %12,7, tarım dışı işsizlik oranı %14,9, genç işsizlik oranı ise %24,3 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Bu oranlar, küresel ortalamaya (2019 tahmini %4,9), gelişmiş ülke oranlarına ve gelişmekte olan ülkelerin ortalamalarına kıyasla dramatik ölçüde yüksektir. Özellikle genç işsizliğinin ulaştığı düzey, ekonomik ve sosyal duruma ilişkin en karamsar göstergelerden birini teşkil etmektedir. Bu noktada, sanayi istihdamını önemli ölçüde artıracak acil politika uygulamalarının gerekliliğini vurgulamak yerinde olacaktır.

Bir diğer yapısal problem, Türkiye'nin yüksek düzeydeki dış borçluluğudur. Dış borç göstergeleri incelendiğinde hem bankacılık kesiminin hem de bankacılık sektörü hariç özel sektör borç stokunun yüksek düzeylerde bulunduğu ve döviz cinsinden bu borçların ekonominin kırılganlığının birincil nedenleri arasında yer aldığı söylenebilir. Özel sektör borçlarının yüksekliği, yatırımların ve istihdamının artırılmasının önündeki en büyük engeldir.

Değerli Meclis Üyeleri,

İşgücü verimliliğini, sermaye verimliliğini ve toplam faktör verimliliğini artıramayan bir Türkiye'nin "sürdürülebilir bir büyümeyi" yakalaması oldukça zor görünmektedir. Bugün artık teknoloji ile birlikte kullanılan yenilikçilik ve dijitalleşme kavramları ekonomik yaşamın en önemli öğeleri haline gelmiştir. Ekonomimizin dinamizmi ve aynı zamanda bel kemiği olan KOBİ'lerin yenilikçilik faaliyetleri ile birlikte verimlilikleri yükselebilecektir.

2021 yılında yazmamız gereken "Yeni Büyüme Hikâyemizin" en önemli unsurları; teknolojik dönüşümü sağlayarak dışa bağımlılığı azaltmak ve verimliliğimizi artırmak olmalıdır. Dışa bağımlılığın azaltılması yaratıcı düşünmeyi teşvik eden, teknoloji çağına uyum sağlayabilecek yeni nesillerin yetiştirilmesi, sanayide dijital dönüşüm ve verimliliğin artması ile mümkün olacaktır.

Jeopolitik ve politik risklerin daha da yoğunlaştığı bir dönemde büyüme dinamikleri de olumsuz yönde etkileniyor. Yaşadığımız birçok sorunun altında öngörülebilirlik yatmaktadır. Öngörülebilirlik arttıkça, belirsizlikler ortadan kalkacak ve ekonomi yeniden dengelenme süreci ile birlikte büyüme dinamikleri yukarı yönlü revize edilecektir.

Pandeminin hatırlattığı önemli gerçekliklerden birisi de ithal edilen ürünlerin yerlileştirilmesidir. Nitekim küresel pazarlarda orta ve uzun vadede rekabet gücümüzün artırılması da, ancak ithal ikameci ve katma değeri görece yüksek ürünlerin ağırlıkla üretildiği bir sanayi ve dolayısıyla ihracat yapısına kavuşmakla mümkün olacaktır.

Ülke ekonomisinin, mevcut olumsuz konjonktürü geride bırakıp, tekrar yüksek büyüme patikasına girebilmesi için; verimlilik, insan kaynağı planlaması, rekabet gücü ve ihracat artışına yönelik ekonomi politikaları revize edilerek, üreten katma değer yaratan bir ekonomi yapısına dönüşmesi gerekir.

Bu minvalde amacımız, artık 2020'yi geride bırakıp 2021 yılı ile birlikte, her alanda yapısal reformların uygulamaya koyarak, daha güçlü bir Türkiye hedefine ulaşmak olmalıdır.

Sözlerime burada son verirken hepinizin yeni yılını kutluyor, 2021 yılının sağlık, huzurlu ve bol kazançlı geçmesini diliyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.